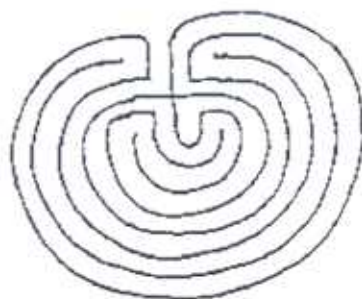
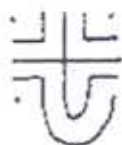
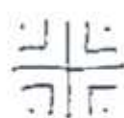

LA LLIÇÓ DE DÈDAL

ALEPH
N° XXIII

La lliçó de Dèdal

Aquella part del laberint era especialment retorçada, plena de replecs i circumvalacions. El pitjor era pensar que, quan hagués descobert la sortida d'aquell laberint, n'hauria de resoldre un altre, i després un altre... Aquell era el laberint de laberints: un darrera l'altre, un dintre l'altre, i només un de sol ja era prou difícil per fer embogir.

Després de cinc hores ja havia visitat tres seccions del Parc Dèdal. Tenien estils ben diferenciats. Només la primera era un autèntic parc, un deliciós jardí on venia molt de gust perdre's, sobretot si era en companyia d'una noia com la Bèa. Llàstima que jo aplicava la regla de la mà dreta i ella la de la mà esquerra. A la secció del parc ens trobàvem sovint, i comentàvem què havia vist cadascú, finalment havíem arribat simultàniament a la sortida. Començaven nous laberints, i allà ens vam separar, fidel cadascú al seu mètode.

Quina ximperia! En realitat, la regla de la mà dreta i la de la mà esquerra són equivalents. A més, no hi ha cap garantia que funcionin en un laberint tridimensional.

Perquè el Parc Dèdal no era un d'aquells recintes rectangulars que es poden planificar en un full quadriculat, no. Era una ciutat sencera: hi havia jardins, palaus, torres, soterranis, clavegueres, ponts, escales i passadissos, hivernacles, galeries de miralls... I tot, tot això, formava un immens laberint, el més gran mai construït.

Descobriments arqueològics recents indicaven que la novena meravella del món antic havia estat un enorme laberint, l'orgull oblidat de la magnífica arquitectura persa. El colós de Rodes, les piràmides de Gizeh i els jardins penjants de Babilònia no es podien comparar amb el laberint de Zoroastre II. Segons diversos manuscrits, aquella construcció única al món amagava un doble significat. Oficialment el laberint era un parc públic, però sembla que Zoroastre II es fixava en l'habilitat de les persones per sortir-ne, i basant-se en això n'avaluava la intel·ligència.

Allò que aparentment era un trencaclosques per passar l'estona, en realitat estava ple de pistes falses, missatges ocults i significats implícits. Entre els que arribaven a comprendre millor els secrets del laberint, Zoroastre II triava les seves persones de confiança. Aquest caprici va debilitar la seva situació política, ja feble des de la polèmica decisió de dilapidar el contingut de les arques de l'imperi en un luxe superflu quan tants conflictes fronterers reclamaven solucions i amenaçaven el futur de la supremacia persa. Sembla que Zoroastre II va desaparèixer en el seu propi laberint, que al cap de poc va ser destruït i, a diferència de les altres vuit meravelles del món, indignament oblidat.

El descobriment dels manuscrits sobre la novena meravella de l'Antiguitat va inspirar un multimilionari amb deliris de grandesa: Carter Williams-Straczinsky, nordamericà d'origen centreeuropeu, va decidir emprendre la construcció d'un Parc Temàtic que deixaria petit el somni de Zoroastre II. Va comptar amb la col·laboració dels millors arquitectes, enginyers, artistes, psicòlegs... fins i tot antropòlegs i filòsofs.

La Béa i jo, i vuit persones més, érem els privilegiats que provaven el laberint per primera vegada. Williams-Straczinsky ens havia seleccionat segons uns criteris que només ell coneixia, però que aparentment buscaven la màxima diversitat humana. Hi havia un home i una dona de cada continent: la Béa i jo érem els europeus. La Yukiko era una experta en cal·ligrafia japonesa. L'altre representant asiàtic era un rabassut pagès de l'Índia. D'Àfrica venien un jove massai i una infermera de Madagascar. Els americans eren una escriptora xilena i un viatjant de comerç d'Estats Units. Finalment, els representants d'Oceania eren un aborígen australià i una fotògrafa neozelandesa.

Encara no us he parlat del meu ofici ni del de la Béa. Jo sóc matemàtic, i ella una artista de la cançó francesa. Com veieu, entre tots formàvem un grup ben divers en tots els sentits... geogràficament, professionalment, i també per edats: el massai era el més jove de tots, i el més vell el viatjant de comerç americà, un tal Arthur Asatz.

Abans d'entrar al laberint ens havíem vist tots, sense parlar gaire perquè amb prou feines ens

enteniem, però des que havíem començat la prova jo només havia coincidit amb la Béa i l'Arthur Asatz. Amb tots dos hi havia pogut parlar en anglès, i amb la Béa a vegades en francès quan em venia la inspiració. En una d'aquestes ocasions em va explicar que, en francès, "Dédale" ha acabat volent dir "laberint".

Us deia que la Béa i jo ens havíem separat en sortir de la secció del parc. La segona secció que vaig visitar jo no era tan bonica, i en canvi sí més inquietant: un laberint de miralls i vidres, on era difícil distingir els reflexos de les transparències. Estava il·luminat gairebé fins a fer enlluernar, i per tot arreu hi havia rètols de neó intermitents que representaven ulls de diverses mides.

Vaig trobar la sortida d'aquell recinte sense haver-ne arribat a entendre el significat. Perquè tenia un significat, però això no ho vaig saber fins després de la tercera secció, on em trobava en aquells moments, tenia miradors elevats. Així, vaig poder veure des de dalt la secció anterior, que consistia en dos recintes simètrics. Sorprès, em vaig adonar que aquells interminables passadissos, vistos des de prou amunt, formaven un dibuix perfectament identificable: dos ulls.

Així, totes les imatges d'ulls que hi havia pels corredors responien a un motiu: tota aquella secció del laberint estava dedicada a la visió humana. Per això hi havia una il·luminació tan intensa, i per això era un laberint de miralls i finestres. Quin devia ser el motiu, el tema del nou i intrincat recinte on havia entrat després?

Vaig tenir una revelació. Tant bon punt acceptada la idea que calia buscar un significat a aquell recinte, va ser fàcil trobar-lo. Un conjunt de replecs i circumvalacions podia fàcilment representar el cervell humà. I si hi havia una secció dedicada a la vista, i una altra al cervell...

Just quan estava a punt d'arribar a una conclusió, em va sobressaltar la reaparició de la Béa. Ella em va posar la mà a l'espatlla, i amb l'ensurt el meu cos va fer una inspiració profunda abans que la meua ment conscient s'adonés que estava passant alguna cosa.

-Bufa! M'has espantat...

-En quin sentit?

-Com "en quin sentit"? Vull dir que m'has sobressaltat... No esperava tornar-te a trobar tan aviat.

-No -va riure la Béa- en quin sentit has estat? He descobert que aquest laberint està dedicat als cinc sentits de l'ésser humà. Jo acabo de passar pel pavelló auditiu, i abans he visitat la boca: fins i tot hi ha una cafeteria...

-Així hi ha altres persones al laberint a part dels vuit que ja sabem.

-No: de la cafeteria se'n cuiden uns divertits cambrers robot.

-Vaja, aquest Straczinsky realment se'ls gasta.

-I digues, en quin sentit has estat?

-A la vista. Però em temo, Béa, que la teva teoria sobre el laberint està equivocada o, com a mínim, es pot generalitzar...

-És clar: generalitzar, l'obsessió dels matemàtics. Quina teoria ha sortit del teu cervellet? I on som ara?

-Al cervellet, precisament. De fet, al cervellàs... Quan m'has donat l'ensurt estava pensant que aquest laberint temàtic està dedicat als òrgans humans, potser al cos humà tot sencer.

La Béa semblava genuïnament impressionada, i va adoptar ràpidament la meua línia d'argumentació:

-Tens raó: la boca, la vista, l'oïda i el cervell es troben a prop els uns dels altres. Per tant, no hi ha dubte que som al cap. El mapa del laberint deu imitar aproximadament l'anatomia humana.

-Bé, no ens precipitem. Estem treient moltes conclusions però de moment només hem vist una petita part del laberint.

-Però si està claríssim... tu mateix ho has dit!

-Sí, sí, però hem de ser prudents: i si és una pista falsa?

-Doncs investiguem a veure si trobem altres òrgans o més indicis de la teoria. Em sembla que serà millor que no ens tornem a separar.

-Anava a dir-ho...

Aplicant la regla de la mà esquerra vam trobar la sortida de la secció dedicada al cervell.

Tornàvem a ser en un parc. La Béa va senyalar cap al pavelló auditiu, i jo cap als recintes bessons dedicats als ulls.

-A l'altre costat de l'edifici sobre el cervell deu haver-hi un altre pavelló auditiu. T'hi has fixat? Si el laberint és com una gran figura humana, ara som al costat dret de la cara.

-Sí. Hauriem de resseguir la galta i el coll fins arribar als pulmons i el cor. Si trobem aquestes seccions, confirmarem la teoria.

-Pot ser difícil arribar-hi. Les àrees de parc són agradables, però també són laberíntiques.

Ens vam posar a caminar, i vam aprofitar la passejada per explicar-nos el que havíem vist. La Béa, compositora i cantant, havia quedat encantada amb el pavelló auditiu.

-Té l'acústica més increïble que mai hagi sentit. Tot ressona: els passos, la respiració, el fregadís de la roba quan camines... No sembla que hi hagi micròfons ni altaveus: és la simple estructura i distribució dels passadissos la que té un poder amplificador extraordinari.

-En aquest projecte hi han treballat els millors arquitectes i enginyers... I també artistes i pensadors: això em fa pensar que el laberint conté més significats dels que ens pensem.

-Pretén ser un univers. L'Straczinsky ha volgut jugar a déu.

-Pot ser.

-Saps què? Podríem arribar als pulmons entrant pel nas. L'olfacte és l'únic sentit que encara no ha visitat cap dels dos.

-No ben bé: tampoc hem visitat les mans, on resideix el tacte.

-En això t'equivoques: el tacte resideix a tota la pell, per tant ja hi hem passat des del primer

moment que hem trepitjat aquest laberint.

-D'acord. Doncs entrarem pel nas, però suposo que haurem de passar per un llarg conducte, possiblement subterrani, abans d'arribar als pulmons.

És clar que primer calia arribar al nas, però això va ser relativament fàcil. Des del parc vam veure un edifici prominent amb una inconfusible forma de nàpia, i situat de la manera esperable respecte als recintes dels ulls. Malgrat que al parc hi havia molts laberints d'arbustos, veure l'edifici de lluny ens va ajudar en certa manera a orientar-nos. És clar que vam haver de retrocedir algunes vegades, com passa amb tots els laberints, però finalment vam arribar a uns gegantins narius.

L'edifici dedicat al sentit de l'olfacte estava envaït, com es podia endevinar, per tota mena d'olors. Algunes eren molt agradables, i altres eren autèntiques pudors. Per un moment vaig témer que en aquell recinte calgués orientar-se amb l'olfacte, i vaig començar a pensar quina olor podia ser la que s'havia d'intentar seguir.

Però la Béa tenia una idea millor.

-Només cal que seguim els corrents d'aire.

I així vam arribar a l'entrada d'un llarg conducte subterrani per on bufaven vents huracanats. Hauria preferit anar per l'exterior, però la sensació de descoberta i el convenciment de la Béa m'ajudaven a continuar.

Aviat, després d'unes immenses cordes vocals, vam arribar a una bifurcació.

-Els bronquis -va anunciar la Béa-. Pulmó dret, pulmó esquerre...

-Bé, estàvem aplicant la regla de la mà esquerra, no?

Ja estàvem a punt d'agafar aquell camí quan hi va aparèixer, venint cap a nosaltres ben decidit, l'Arthur Asatz. Per ser un home de setanta anys, estava en plena forma.

-Com va? -va preguntar, cridant per fer-se sentir sobre els fortíssims corrents d'aire.

-Bé -va dir la Béa. Vaig veure clar que ells dos també havien coincidit abans en algun lloc -

Quins òrgans ha visitat?

-Quins òrgans? Què vol dir?

-No se n'ha adonat? Cada secció del laberint representa una part del cos humà. Ara som al principi dels pulmons, i quan ens hem trobat abans erem a l'oïda interna. On més ha estat vostè?

-No ho sé. He trobat un conducte com aquest però més estret, i he anat a parar a una estança vermella on se sentien uns sons rítmics. Tot el terra vibrava.

-El cor! Hi deu haver arribat des de l'oïda passant per un conducte limfàtic.

-Això és una bogeria! – va exclamar el senyor Asatz.

-Expliqui-ho al constructor de tot això!

La Béa va reprendre el camí, davant la sorpresa de l'Arthur.

-On va?

-Al lloc d'on ve vostè. Vull veure com han representat el cor.

L'Arthur Asatz va preferir continuar cap al lloc d'on veníem nosaltres, sobretot quan va saber que per allí sortiria a l'exterior: ens va dir que ja portava molta estona sota terra.

Jo, naturalment, vaig seguir la Béa que, amb la seva fina oïda musical, ja començava a orientar-se per mitjà d'uns batecs llunyans.

Al cap d'una estona es va aturar.

-Els batecs han parat –va dir.

-Continuem igualment?

-Sí... Espera't, deixa'm escoltar... Ara han tornat a començar, però són diferents d'abans.

-Que estrany... Aquest cos gegant on ens trobem ha tingut una aturada cardíaca?

Abans que la Béa tingués oportunitat de contestar, va apareixer una noia negra avançant en sentit contrari al nostre.

-És la infermera de Madagascar –vaig dir- Segur que ella si s'ha adonat del significat del

laberint.

En efecte, la jove ens va saludar amb una pregunta que ja ens començava a sonar:

-De quin òrgan veniu?

-Del cervell i després el nas i els pulmons... Tu vens del cor, oi?

-Si. A la sala del cor ara hi deu haver un altre visitant.

-Com ho saps? - vaig preguntar.

-En aquella sala hi ha algun sistema que detecta els batecs del cor de l'ocupant i els amplifica.

-És clar! -gairebé crida la Béa- Per això s'han aturat quan tu has sortit de la sala. Abans sentíem el teu cor. I fa poc que una altra persona ha arribat allà.

-...i és el seu cor que sentim ara -vaig continuar jo- Els sons rítmics que deia l'Arthur eren els seus propis batecs.

-Com te n'has adonat? -va preguntar la Béa.

La infermera va fer contrastar les dents amb un somriure, com volent dir que no necessitava el fonendoscopi per reconèixer els batecs del seu cor.

-Fa una estranya sensació -va dir- No sé pas com deu funcionar. He parlat en veu alta, perquè he deixat anar una exclamació, però el so de la meua veu no ha estat amplificat.

La Béa i jo ens vam mirar.

-No pot ser només acústica -va dir la Béa- Ha d'haver-hi micròfons i altaveus, i un sistema de filtratge de so. Com se'n deia? Fournier?

-Anàlisi de Fourier... Si, és possible.

-Encara se senten els batecs. Si ens espavilem encara podrem conèixer un altre visitant.

La infermera va decidir continuar en el mateix sentit que ja duia. Li vam descriure en quatre paraules què trobaria i vam córrer, engrescats, túnel avall cap als batecs que començaven a ser eixordadors.

Vam trobar una comporta que ens barrava el pas, però quan ens hi vam acostar es van separar les tres peces que la formaven: era la vàlvula tricúspide, que en obrir-se va revelar l'interior de la sala dedicada al cor humà.

-Oh! És preciosa!

No sé si la Béa es referia a l'arquitectura de l'estança, a la dona que hi havia a dintre, o al conjunt de la imatge que veïem en aquell moment.

La mà esquerra de la Béa i la meva mà dreta es van trobar. Així agafats vam avançar cap al centre de la sala, mentre els batecs dels nostres cors, que s'acabaven d'accelerar, s'unien als de la dona que ens havia precedit.

Cap dels tres no va parlar. Ens vam dirigir mirades de mútua comprensió: aquell era un moment especial.

Després de somriure'ns, la dona va girar els seus ulls ametllats cap a les enormes voltes de l'estança, il·luminades amb un vermell intens. Entre els arcs de volta, en lloc de parets rígides hi havia membranes d'aspecte orgànic. Tremolaven al ritme dels nostres batecs.

La Yukiko tenia una bellesa gairebé hipnòtica, i la confirmava amb la gràcia de moviments o el perfecte equilibri en el seu parlar.

-Ja no tinc ganes de continuar buscant la sortida del laberint –va dir quan ens va tornar a mirar-. Aquí hi estic molt bé.

-Un moment –va dir la Béa-. Sento els nostres tres batecs... però hi ha alguna cosa més: una ressonància, un... No crec que sigui un harmònic: més aviat sembla un quart batec, més feble...

Vaig mirar si algú més havia entrat a la sala, però no vaig veure cap nouvingut.

-És possible –va dir la Yukiko-. Per més que la túnica ho dissimuli, estic embarassada.

Jo no em podia creure que la Béa hagués arribat a sentir el cor del petit.

-Bé –vaig dir-. Sembla que la nostra teoria queda definitivament confirmada. I sabent-ho...

què farem ara? Se suposa que hem de buscar la sortida del laberint...

-Saps què? -va dir la Bea-. Per què no busquem els altres? Podriem trobar-nos tots i deliberar.

Em va semblar una bona idea. La Yukiko també hi va estar d'acord i, desfent el camí que ella havia fet, ens va portar de nou a l'exterior. Vam recórrer passadissos que representaven vasos sanguinis, i vam sortir pel que semblava correspondre a un porus. Aparentment gaudíem dels mateixos privilegis que tenen els glòbuls blancs en el cos humà real: la diapèdesi, que els permet travessar les parets dels capil·lars.

Vam sortir a prop del melic, el centre de gravetat de la figura humana. Ho vam reconèixer per la situació respecte al cor i els pulmons, i també perquè al mig del parc hi havia una gran pedra similar a l'Omphalos de l'oracle de Delfos, on els antics grecs suposaven que hi havia el melic del Món. Vam acordar que seria un punt de reunió ideal: el lloc que es trobava més a prop al mateix temps de tota la resta.

La Yukiko es va asseure en un banc del parc i va deixar reposar la seva mà sobre la panxa. Era la viva imatge de la serenitat.

-Escolta -va exclamar la Bea-, per què no ens quedem aquí fent companyia a la Yukiko? Podem esperar tranquil·lament que els altres vagin passant, i aleshores els demanem que es quedin fins que hi siguem tots.

Em va semblar una proposta tan senzilla que em va fer riure i tot. Per què no? Que caminin els altres... Al cap i a la fi aquell era un parc temàtic per divertir-se: ens havíem guanyat un bon descans. Vam seure al costat de la japonesa, que ens va entretenir parlant-nos de la seva feina, la seva família i explicant-nos històries de la mitologia oriental.

Al cap d'una estona vam veure passar el jove massai. Corria a través del parc sense pressa però incansable. Ens va ignorar completament, d'una manera tant evident i tant digna, que ni tant

sols hauriem pogut sentir-nos ofesos. Es va allunyar amb la fermesa del qui està en equilibri amb la naturalesa i amb els propis instints.

La següent visita que vam rebre va ser dels australians. Semblava que l'aborigen i la fotògrafa s'entenien d'allò més bé: de fet, ella parlava la llengua dels aborígens i ens feia d'interpret. També parlava sànscrit i per tant es podia entendre amb el pagès indi.

Vaig començar a pensar que el nostre grup havia estat seleccionat de manera que tots poguéssim comunicar-nos encara que fos encadenant traduccions: l'únic esglaó que faltava era el jove massai, i encara no estàvem segurs de quins idiomes sabia.

La neozelandesa, que es deia Ellen, ens va explicar que havia après l'aborigen i el sànscrit durant el transcurs dels seus reportatges fotogràfics per Austràlia i l'Índia. Li vaig preguntar si per casualitat havia fet algun reportatge a l'Àfrica. Com que em va endevinar el pensament, quan em va dir que sí ja ho va fer en un to apagat per evitar-me desil·lusions: sí, havia passat llargues temporades al desert del Kalahari, i estava encantada d'haver après la llengua dels boiximans...

Va fer un sorollet amb la llengua que vaig interpretar com un "llàstima!", i de moment vam aparcar el tema de la traducció. Calia continuar parlant del laberint: l'Ellen portava una càmera instantània i ens va ensenyar fotografies de la zona corresponent als peus. Era un guirigall d'escales i graons que em va recordar vagament els quadres d'Escher, i semblava interminable: realment calia deixar-s'hi els peus! De fet, em meravellava que haguessin aconseguit sortir-ne...

– Dec una gran part de la meva supervivència a la comprensió de les relacions espacials – va dir l'Ellen, i de cop em van venir a la memòria imatges d'uns paisatges rocosos d'Austràlia d'aspecte molt laberíntic. Els havia vist en una revista geogràfica? Potser era un dels reportatges de l'Ellen?

Fos com fos, vam decidir quedar-nos tots cinc en aquella àrea de parc fins que passessin els altres, i vam aprofitar per explicar-nos com eren les seccions que havíem vist. L'Ellen era l'única que

havia estat a l'àrea de l'aparell reproductor: hi havia una exposició d'art dedicada a la sexualitat humana, i una enorme escultura que representava un fetus.

També vam parlar de les pistes falses del laberint. En una de les zones de parc hi havia un far l'única utilitat del qual, aparentment, era poder-se enfilem ben amunt per veure bé el voltant i orientar-se. Però, en un efecte de perspectiva calculat amb molta cura pels arquitectes del laberint, el que es veia des de dalt no corresponia amb la realitat! Les línies encaixaven enganyosament les unes amb les altres, però la il·lusió només era visible exactament des del far. La Béa en deia un "trompe-l'oeil". Però el més maliciós era un racó amagat del far: un racó que tothom, obsessionat per orientar-se des d'allí dalt, tendia a ignorar. La majoria havíem entrat al far cap al principi de la visita, però només l'Ellen va arribar a mirar en aquell racó: hi havia una petita porta, i una escala de cargol molt estreta que conduïa a... sota terra!

Qui hauria dit que per accedir al clavegueram abans calia enfilem-se ben amunt! Qui s'hauria preocupat de buscar una porta després de convèncer-se que la finalitat d'aquell far era despistar...? L'Ellen era l'única que no s'havia deixat enredar: com tots els altres, s'havia endut una decepció en adonar-se de la falsa perspectiva, però després del desengany només ella s'havia preocupat de mirar darrera tots els racons. Per això, algunes parts del laberint no les havia vist ningú més que ella.

També tenia el bon costum d'abandonar pel camí objectes que li servissin de referència:

- Al cervell hi ha una gran biblioteca, amb una sala dedicada al mite del minotaure. He penjat la meua jaqueta de cuir al braç del minotaure, però al cap d'una estona he tornat a passar per la mateixa sala i la jaqueta ja no hi era. Al principi m'ha fet molta ràbia: primer perquè he pensat que algú se l'havia enduta, i segon perquè jo estava convençuda que no havia reulat... Però després he començat a sospitar que hi havia dues sales idèntiques per despistar. Us hi fixeu que maliciós? Tu hi arribes i penses: "Ja m'ha passat allò típic dels laberints, que he fet una volta i he tornat allà mateix..." i en realitat has estat avançant. T'endus una frustració injustificada que et desorienta

completament.

Jo em preguntava quantes pistes falses com aquella devia haver-hi repartides per tot el laberint: de fet, era una pista doblement falsa. Quants nivells d'engany havien previst els constructors? Els arquitectes havien tingut anys per pensar en trampes desorientadores i en il·lusions òptiques, i a més partien del ja molt subtil trencaclosques de Zoroastre II.

Mentre discutiem aquestes qüestions, va arribar l'única visitant que em faltava per conèixer: l'escriptora xilena, que es deia Maria. Vam posar en comú les nostres especulacions: jo li vaig comentar les meves sospites que dos qualssevol de nosaltres sempre havien de tenir almenys un idioma en comú. Però vaig afegir:

– Encara no sé qui podria fer d'interpret per al jove massai...

– Doncs jo sí que ho sé – va respondre immediatament la Maria-. Les teves sospites anaven ben encaminades.

– Ah sí? Qui?

– Jo.

Resulta que la Maria havia adoptat un nen massai, i ho havia après tot sobre aquella cultura per donar al seu fill la possibilitat de conservar els orígens. Així doncs, quedava clar: la tria dels visitants no tenia res de casual. Quantes escriptores xilenes havien adoptat un nen massai?

La Maria duia un bloc de notes on havia traçat plànols d'algunes àrees del laberint. Va passar fulls fins a trobar-ne un en blanc, i va dibuixar un diagrama per representar quines llengües comunes permetien que tots ens entenguéssim. Així, si el pagès indi volia comunicar-se amb el massai, havia de parlar amb l'Ellen, i l'Ellen amb la Maria, que ja podia lliurar el missatge... Fins i tot el nostre petit grup de persones era un autèntic laberint humà!

Però l'important era que ens podíem posar tots d'acord. Era això el que es proposaven l'Straczinsky i els constructors del Parc Dèdal?

– Sense cap mena de dubte – va dir l'Ellen, quan vaig plantejar aquella possibilitat–. Han calculat que puguem entendre'ns entre nosaltres... i també han calculat que al cap d'unes hores ens acabariem trobant tots aquí.

– Vols dir? N'estàs segura? – jo ja m'ho creia, però volia que l'Ellen m'acabés de convèncer.

– Fixeu-vos-hi –l'Ellen va girar per traçar un arc de 360 graus amb el braç-. El Parc Dèdal és enorme. Podriem caminar-hi tots vuit durant dies sense que ni tant sols dues persones s'arribessin a trobar. Però ens hem anat trobant per casualitat, i sembla que sigui fàcil coincidir en aquest punt, el centre aproximat del parc. Tots hi hem acabat passant, i amb poc temps de diferència.

– És veritat –li vaig donar la raó–. Aquí hi ha el punt focal del laberint.

– Però no pot ser –va protestar la Béa–. Jo he passat per on m'ha vingut de gust, i he hagut d'escollir un munt de vegades quin camí volia seguir... Com poden haver anticipat quin camí triaria? O com podien saber quanta estona trigaria a sortir de cada secció?

– Potser cada secció té una única sortida, o molt poques –va continuar l'Ellen–. El laberint deu estar dissenyat perquè, independentment de la teva elecció, et vegis conduïda sempre cap a les mateixes zones. I pel que fa al temps... suposo que amb unes bones dosis de psicologia es deu poder calcular quanta estona trigarà una persona a resoldre un laberint, però evidentment sempre hi ha un marge d'error.

– Un marge molt estret, però prou ample per encabir-hi la llibertat humana – va dir la Maria–. A mi també em sembla clar: volen que ens posem tots d'acord. Mirem-nos: som un grup ben divers, un home i una dona de cada continent, amb ocupacions molt diferents, però amb certes coses en comú... Tots hem viatjat bastant, tots parlem dos o més idiomes, i m'atreviria a dir que tots som tirant a oberts i sociables. Si volem, podem comunicar-nos entre nosaltres sense que ningú quedi exclòs. El creador d'aquest laberint és un humanista que vol donar una lliçó de tolerància i cooperació.

– Està bé –va dir la Béa–, però no m'agrada que estigui tot tan calculat... i l'improvisació? I l'espontaneïtat?

Tots ens vam quedar en silenci. Finalment la mateixa Béa el va trencar:

– Bé: com més estona triguem a coincidir tots aquí, més imprevisibles ens podrem considerar i més ample serà el marge per a la llibertat humana.

Al cap d'una hora ja hi érem tots amb una sola excepció: l'Arthur Asatz.

– Qui ho havia de dir –va exclamar la Béa– Aquell comerciant tant discret és el més original de tots nosaltres!

– O el més boig... –vaig dir jo–. Ser imprevisible no sempre ha de ser una virtut. A més, potser ha estat el primer d'arribar aquí i s'ha cansat d'esperar...

La Maria estava fent un altre diagrama en el seu bloc de notes. Ens va anar preguntant a tots, quan calia per mitjà d'intèrprets, amb quines persones ens havíem trobat abans d'arribar al melic del laberint. El resultat va ser sorprenent: l'únic que havia coincidit amb tots els altres era l'Arthur Asatz.

– Sembla que hagi estat a tot arreu, i que hagi canviat de lloc molt de pressa... – es va estranyar la Maria.

– O és un geni o...

La Béa no em va deixar acabar:

– O coneix les drecceres del laberint.

L'Ellen es va sumar a la sospita:

– Així hauria estat dissimulant: i si és un dels dissenyadors del Parc Dèdal?

– Si, home! –va ironitzar la Béa–. És el mateix Zarathustra II, si et sembla...

– Zoroastre II – vaig corregir–. Encara que, de fet, ve a ser el mateix... Doncs a mi no

m'estranyaria que fos un dels constructors i que hagués decidit veure de prop els nostres progressos.

– L'Arthur Asatz és el creador del Parc Dèdal. Ell és en Carter Williams-Straczinsky en persona.

Tots vam mirar la Maria.

– Hi acabo de caure. La Béa me n'ha fet adonar quan, per error, ha dit l'altre nom de Zoroastre: Zarathustra... Arthur Asatz... Són les mateixes lletres en un altre ordre... Un anagrama.

L'Straczinsky ens ha estat observant durant tot el dia

– Bravo! No esperava que ho descobrissin tan aviat!

Ens vam girar: l'Arthur, o sigui en Carter, acabava de sortir del seu amagatall darrera la pedra de l'Omphalos, i ens mirava amb un somriure de satisfacció.

– Pensava revelar-vos-ho a la sortida del laberint, però us heu avançat. No comptava que la Maria és escriptora i està acostumada a jugar amb les paraules. I qui podia preveure que la relliscada de la Béa li donaria la pista? –l'excèntric milionari estava entusiasmat-. Realment l'espirit humà és incontenible!

La Béa no es va prendre bé aquella exhibició d'entusiasme humanista:

– Milionari boig! Ets un maleit manipulador: ens fiques aquí dins, ens prens el pèl i a sobre ens espies. Però t'hem desemmascarat i s'ha acabat el joc! Ara mateix ens portes a la sortida i cadascú cap a casa seva! Ho has sentit, megalòman de pa sucat amb oli?

L'Straczinsky no semblava gens molest per l'explosió de la Béa; més aviat semblava divertit:

– Encantadora, realment encantadora – va dir amb una candidesa que desarmava-. Tampoc havia previst que vostè i el jove matemàtic se sentirien atrets l'una per l'altre.

– Què? –vam cridar alhora la Béa i jo, procurant deixar clar amb la nostra entonació un missatge implícit de “Com s'hi atreveix?”.

– És ben clar –va insistir ell– la Yukiko ja fa estona que se n'ha adonat.

La japonesa va respondre a les nostres mirades amb un somriure enigmàtic. La Béa i jo ens vam mirar amb suspicàcia. Ella movia el nas com si hi hagués pujat la proverbial mosca, i m'imagino que les meves celles devien haver pujat uns quants quilòmetres de cop. Cap dels dos no sabia què fer. La Béa va tornar a optar per l'explosió de caràcter.

– Què és això? El laberint de l'amor? A més de ser un manipulador megalòman i "voyeur", vostè és un cursi, Stravinsky!

– Straczinsky –va corregir ell, tan de bon humor com abans– A vostè li agrada canviar els noms de la gent, eh?

La Béa el va donar per impossible amb un esbufec i un encongiment d'espatlles. Va decidir atacar-me a mi.

– I doncs, què? T'agrado o no?

– No ho sé... Si ell ho diu... –vaig ironitzar.

–Va, vinga! No em prenguis el pèl. Esteu tots bojós.

També em va donar per impossible i va buscar una confident en la Yukiko, no sé si esperant alguna confirmació o refutació de les paraules de l'Straczinsky. El milionari va continuar:

– Encara que hagueu descobert la meva autèntica identitat, us queda molt de laberint per explorar. Ara m'ho hauré de mirar des de fora, però el joc no s'ha acabat de moment. Sé que acceptareu el repte...

Mentre parlava, es va anar acostant a la pedra de l'Omphalos: va passar per darrera, la seva veu es va apagar, i ja no va sortir per l'altre costat... Vam anar a mirar però ja no hi era.

L'Ellen va buscar alguna mena de dispositiu que activés una entrada secreta, però al cap d'una estona va desistir. L'Straczinsky devia tenir un comandament a distància amagat a la butxaca.

– Em sembla que no ens deixa més remei que acceptar el repte – vaig dir.

Vam fer una reunió al voltant del banc on s'havia assegut la Yukiko.

– Se suposa que tot laberint, per definició, té una sortida – va dir la Maria –. Ja sabem el secret d'aquest laberint. Està inspirat en l'ésser humà. De fet, el seu plànol té la forma d'un cos humà. Ara podrem trobar la sortida.

–Ah sí? I què suggereixes? Que busquem quina part del laberint correspon al cul? – va preguntar la Béa malhumorada.

–Ja m'esperava que diries una cosa així –va dir l'Ellen-. El cos humà té moltes entrades i sortides: la boca, les oïdes, el nas... També hi ha forats microscòpics, com els porus de la pell.

–Esteu oblidant que aquest laberint està concebut a un nivell simbòlic –va dir la Maria-. La sortida del laberint és la porta cap a la llibertat. En quin òrgan resideix la llibertat?

–Al cervell, evidentment, com totes les idees huma...

No vaig acabar la frase, perquè m'havia adonat que la Béa ja no m'escoltava. La noia s'acabava de posar en marxa com moguda per un ressort, perquè acabava de veure molt clar on seria la sortida del laberint. És curiós com algunes persones perceben amb tanta lucidesa les coses. Ens vam mirar i vam apretar a córrer per no perdre la Béa, que caminava resoltament en direcció al cor.

Vam trigar una bona estona a arribar-hi, que vam aprofitar per conèixer-nos millor. La Maria i el jove massai van parlar llargament. La Béa, la Yukiko i la infermera semblaven sumides en un oceà de complicitat femenina, i a vegades em miraven tot somrient. Vaig decidir ignorar-les i em vaig posar a xerrar amb l'Ellen: tal com vaig descobrir, abans que fotògrafa era una autèntica aventurera, i la que més havia viatjat de tots nosaltres. El més poliglota era el pagès indi, que a part del sànscrit coneixia una dotzena de llengües i dialectes de l'Àsia.

Finalment vam arribar a l'entrada de l'estança dedicada al cor humà, però l'enorme comporta que reproduïa la vàlvula mitral no s'obria. Començàvem a pensar que la Béa s'havia equivocat:

– Segur que la sortida és per aquí. Per força... Hi ha de ser!

La Béa va girar els ulls plorosos cap a la Yukiko, que la va recolzar sense vacil·lació.

– És així. Ens estem oblidant d'una cosa. Ja hem dit que aquest laberint ens ensenya a cooperar. Per obrir aquesta comporta hem d'actuar conjuntament.

– D'acord, però què hem de fer? – vaig preguntar.

– Crec que el senyor Straczinsky ens està observant d'alguna manera, potser a través de microcàmeres. N'hi haurà prou de fer algun senyal inequívoc conforme hem entès el missatge.

– Agafem-nos les mans – vaig proposar.

Tothom hi va estar d'acord, però la Béa va posar-se a l'altre extrem de la filera, tant lluny de mi com podia. La Yukiko, amb molta astúcia, va suggerir que la porta no funcionaria fins que no forméssim una rotllana. La mà esquerra de la Béa i la meva mà dreta es van retrobar, i el cor ens va obrir les portes de la llibertat.

Joan Vilaltella